

Forfatter: Ørsted, Hans Christian

Titel: BREV TIL: Oehlenschläger, Adam Gottlieb FRA: Ørsted, Hans Christian (1809-02-11)

Citation: Ørsted, Hans Christian : "BREV TIL: Oehlenschläger, Adam Gottlieb FRA: Ørsted, Hans Christian (1809-02-11)", i *Breve fra og til Hans Christian Ørsted*, Th. Linds, s. 275.
Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002053861-X00-shoot-L002053861X000058.pdf> (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Breve fra og til Hans Christian Ørsted

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Til Oehlenschläger.

Kjøbenhavn den 11te Februar 1809.

Jeg har modtaget Dine Breve, Din Ansøgning, Din Axel og Valborg, Alt i velbeholden Stand. Alt har jeg læst s. 276 med Fornøjelse; men naturligviis Intet saaledes som Axel og Valborg. Den er bleven læst og atter læst af os Alle, i Samfund og ene. Saa fuldendt og saa indholdsrig, maa den nødvendigvis virke dybt paa alle Læsere og Tilhørere. Jeg tør endog paastaae, at den fuldere end noget af Dine andre Arbejder vil kunne nydes af Alle, som have den mindste Kjærlighed til Poesi, og det uden at have tabt noget af det, som gjør Dine andre Digte kjære for Enhver, der har en noget uddannet poetisk Sands. Paa Theatret vil den ogsaa virke mægtigt og spilles bedre end Dine andre Stykker. Forresten maa Du ikke troe, at det nyfødte Barn fortrænger de Ældre. Palnatoke skal snart spilles, og Alles Forventning er kun spændt derpaa. om Opførelsen ei vil blive Digtet for uværdig. Hakon Jarl vil aldrig glemmes, omendskjøndt Theaterdirektionen ikke har villet lade den opføre i Vinter. Unter uns gesagt, tiltrækker dens uhyre Ideerigdom mig endnu med fortrinlig Magi, om jeg end ikke vilde kunne forsvare mig mod Nogen, der vilde give Axel og Valborg Fortrinnet. Din Digterroes har i Din Fraværelse udviklet sig endnu mere end Axel i sin Fraværelse fra Valborg. Over hele Byen spurgte man allerede efter Axel og Valborg, for den kom, og nu da den er kommen, tales mere om den, end om de fleste trykte Bøger. At holde den hemmelig, derpaa er aldeles ikke at tænke; En har Brev derom fra Paris, en Anden fra Schwei. Jeg har ikke udlaant den, uden til Personer, til hvem Du selv vilde laant den, om Du havde været her, og det var endda til meget Faa. Men jeg hører dog, at næsten alle skikkelige Folk have læst den; Gud veed, hvorfra de have faaet den. Men dette er saa langt fra at skade Arbeidet, at det meget mere forøger Interessen; og da Stykker af den Art just ikke spilles fortrinligt her, saa er Publikum forud overbeviist om, at hvor Fremstillingen forfeiler s. 277 sit Indtryk, der er det ikke Din Skyld. Du maa ikke troe, at vi ansee Din Axel og Valborg for feilfri her. Hvert af Fakulteterne har deri fundet een Feil. Det theologiske besværer sig over, at Du lader Jakob arbejde for sin Rebekka, da det dog var for Rachel, han arbeidede. Rebekka var Isaks Hustru. Da det theologiske Fakultet med Bibelen i Haanden er useilbart, saa havde vi gjerne strax føiet det og sat Rachel for Rebekka; men saa manglede Verset de fornødne Fødder; vi maae altsaa overlade det til Dig selv, at redde Dit Stykke fra Kirkens Ban. Det juridiske Fakultet er allerede lidt mere føleligt. Det har allerede oplyst mange Spørgsmaal af Lægfolk, den kanoniske Ret angaaende; men det veed ikke ret at forklare sig, hvordan Valborg kunde være videre ude i Slægt med Kong Hakon end i syvende Led, naar Axel var i andet; dog anseer den det ikke for reent umuligt og falder vist til Føie, om Du forbliver haardnakket. Historikeren er derimod atter mere impertinent og paastaaer, at det var Hakon, som blev slagen af Inge ved Bekesuden, og at Hakon først et andet Sted overvandt Inge. Mit Fakultet er af alle det føidigste. Jeg maa kun i dets Navn gjøre den Anmærkning, at Wilhelms Anmærkning „Hvor dunkel for en Sommermorgen“, maaskee kunde kritiseres; thi vel er det sandt, at Vinterdagene ere kortere i Norden; men derfor ere just Sommerdagene desto længere, og om Sommeren maa det ret meget tidligt være lyst i Trondhjem. Nu indseer vel det beskedneste af alle Fakulteter, at Du derpaa kan svare, at Morgenen gjerne kan være noget mindre lysklar i Norge end i Tydskland, og at den jo ogsaa kunde være skyfuld; men vi bede dog ærbødigst at bemærke, at Sommermorgenerne vel ofte paa de danske Øer kunne være mere skyfulde end i Tydskland, men at dette neppe er Tilfældet paa Norges faste Land. Dernæst er s. 278 det vel sandt, at Solstraalerne falde straaere i Norge end i Tydskland og altsaa lyse noget mindre; men dette vil neppe give en saa stor Forskjel, at den vilde falde en Fremmed fær bemærkningsværd. Fakultetet vilde have troet det overflødig at gjøre denne Anmærkning, dersom det ikke troede, at Digteren maaskee just af den omtalte Omstændighed vilde tage Anledning til, endnu at sige noget mere Skjønt om Norden.

18*

Paa Kongens Fødselsdag blev Sanders Knud Lavard givet. Hans Majestæt skal have ennuyeret sig forfærdeligt og sammenlignet Stykket med en lang Ligbegængelse. Stykket ender med ligesaa mange Mord som Kjærlighed uden Strømper. Tredie Aften udpeb man det. Desuagtet har man dog atter bragt det paa Theatret, dog ikke uden vigtige Forbedringer, det er: Forkortninger. Han har ogsaa benaadet nogle af Personerne, saa at de nu ikke Alle døe. Jeg har endnu ikke hverken læst eller seet det; men Rahbek har rost det i Tilskueren ved Siden af Palnatoke. Grundtvig har derimod skrevet adskillige Epigrammer til Sander og en Prolog til Samme, hvori Rahbek heller ikke skaanes. Efterat have lovet Sander alle kloge Folks Bifald og Triumf over Alle, som han ikke kan lide, siger han:

„Vel seer jeg, at selv Rahbek vakler,"
„Og roser disse ny Spektakler";
„men det er vel kun gammel Sæd,"
„Som intet Ondt han mener med";
„Dog sandt er sandt, jeg gos forleden,"
„Da Du hos Oehlenschläger stod";
„Thi rigtignok stod han forneden,"
„Og derved stilledes mit Blod";
„Men tænkte jeg dog, Herre Gud,"
„Det er jo dog som Sancte Knud"
„Var Palnatoke op ad Dage".

Han lover Sander videre, at alle hans Rivaler godvilligen skulle vige for ham; om Rahbek, som har lovet Forelæsninger over Knud, siges:

s. 279 „Han viger nok,"
„Naar han kun have maa den Ære,"
„Din Knud i Mag at sønderskare,"
„Og siden den at plukke op,"
„For hele Publikum at lære",
„Hvorledes han forstaaer sin Lessing";
„Hvormeget det forgyldte Messing"
„Er bedre end det pure Guld".

Palnatoke bliver først spillet om en 14 Dages Tid. Theaterdirektionen vil ikke betale den, men vil, at Du skal tage tredie Aftens Indtægt. Jeg haaber, at dette ikke vil bekomme Dig ilde. I min Broders Huus vil man uddele Billetterne. Theaterdirektionen indfører mange nye Skikke, deriblandt er ogsaa den, at den ikke vil lade noget Stykke spille, før Theaterpersonalet kan faae trykte Exemplarer deraf, hvorved man sparer Rolleafskrivningen. Jeg har derfor maattet overlade Brummer, som den Høistbydende, Palnatvke. Han har ladet den trykke i elegant Duodez og solgt Exemplarerne ved Nytaarstid, i ziirlige Bind eller Hefter. Konditionerne ere: 12 Rd. for Arket: Du har Ret til, om to Aar, at optage den i en Samling, om Du vil: en saadan Samling tilbydes Brummer først og overlades ham, hvis han vil give det Samme som Andre.

Faa Dage før Dit Brev ankom hertil, havde Kall begjært sin Afsked fra Malerakademiet. Jeg havde strax talt til Schimmelmänn derom. Han blev derover saare glad, fordi, sagde han, det var saa vanskeligt, at finde en Post, som nogenlunde passede sig for en Mand som Dig. Din Ansøgning kom da just, som den var kaldet. Men hvad er da nu skeet? Abildgaard vil forene denne Post med sine andre. Han har endog villet være Professor i Anatomien ved Akademiet. Jeg tænker, at han med det Første indgiver en Ansøgning om at blive Malerakademi, i Stedet for Bestyrer deraf. Du indseer nu, at man vil lægge Dig alle mulige Hindringer i Veien.

s. 280 Dog endnu kan jeg Intet sige om Udfaldet. Jeg har talt med Prinds Christian. Han svarede mig evasive.

Med Kongen selv har Schimmelmänn talt. Med Kongens Sekretair, Jessen, har jeg selv talt udførligt. Jeg har saameget muligt denne Sag angaaende løbet til Enhver, som kunde have Indflydelse. Om det vil hjælpe, maa Tiden lære.

Af interessante literaire Produktioner er ikke noget Synderligt kommet ud i disse jammerlige Tider. Hvad der maa forekomme Dig interessantest er, at Grundtvig har udgivet en nordisk Mythologi. En poetisk Aand svæver unægteligen derover; men det er dog et sandt Begynderarbeide, at sige af en god og dygtig Begynder. Ufuldstændighed og Mangel af sand Gjennemskuelighed i Fremstillingen er det, jeg især vilde lægge ham til Last.

Dersom Brøndsted skulde være kommen til Dig, saa hils ham fra mig. Han har skrevet mig et Brev til, hvori han mener, at jeg ikke burde bleven fortrydelig over hans Forhold. Jeg vil gjerne troe, at der subjektivt intet Fornærmeligt har været deri; men i den Forbindelse, hvori Alt kom, stødte det min Følelse. Naar jeg ikke saa Andet fra Dig end Skjændebreve, og jeg nu fik Noget fra ham, der virkelig saa ud som Irettesættelser, skulde jeg da ikke kunne blive vred! Enhver anden brav Karl vilde bleven det i mit Sted. Jeg troer, at Du kjender mig og veed, at jeg ikke lægger Sligt videre paa Hjerte og umuligen af en saa let mulig Misforstand kunde tage Anledning til en varig Fortrydelse. Jeg haaber, at vi, naar han kommer hjem, skulle vorde saa gode Venner, som om dette aldrig var skeet. I det Mindste er der fra min Side Intet iveien derfor. Men et Sted i mit Brev maa enten Du eller han have læst feil. Han troer, at jeg skulde have skrevet i mit Brev til Dig, at jeg havde behandlet ham med s. 281 udmærkende Forekommenhed. Sligt har det aldrig faldet mig ind at skrive; men derimod vel, at jeg har behandlet eller vel rettere er kommen ham imøde med udmærket Forekommenhed. Dette er sandt. Den Agtelse, jeg havde for hans Kundskaber, gjorde, at jeg opsøgte enhver mulig Leilighed til at gjøre hans nærmere Bekjendtskab; thi enhver dygtig Mand i sit Fag, dette ligge mig nu nærmere eller mindre nær, interesserer mig levende. Mig forekom det, men jeg troer gjerne, at det har været Indbildning, at han imod mig havde noget Fremmed. Saaledes stode Sagerne. Det hele Sted i mit Brev have baade Du og han misforstaaet. Jeg skrev, at mit hele Bekjendtskab med ham bestod deri, at jeg var kommen ham imøde med udmærket Forekommenhed. Men af Sammenhængen var det klart nok, at jeg ikke meente mit hele literaire Bekjendtskab med ham; thi jeg sagde udtrykkeligen, at slige Bebreidelser taalte man kun af gamle inderlige Venner. Jeg lagde endnu til, at Du skulde bede Brøndsted, for det Venskabs Skyld, der burde sammenknytte alle retskafne Videnskabsdyrkere, ikke at behandle mig saaledes. Du seer altsaa, at jeg erkjendte ham fuldkomment i hans Videnskabeligheds Qualitet, men ikke i Fortrolighedens; fordi han dertil ingen Anledning havde givet mig. Fortryd ikke paa, kjære Adam, at jeg bebyrder Dig med denne Explikation. Jeg vilde gjerne staae venskabeligt med G. og troer, at Du, som kjender mig saa god, bedst vil kunne forklare ham det Hele. Altsaa vil Du have den Godhed at sige ham, at jeg ikke svarer ham paa hans Brev, og at det vel er bedst at lade denne hele Sag hendøe i sin Ubetydelighed. Om vi i Fremtiden skulle vorde nærmere Venner, som Videnskabsmænd eller som Mennesker, staaer ganske til ham.

For dog at sige Dig Noget fra mig selv, vil jeg fortælle Dig, at den første Deel af min Lærebog i Physiken om 2 til s. 2823 Uger bliver færdig. Den indeholder blot den mathematiske Deel af Physiken. Jeg har ret studeret mig ind i denne og øst af selve Newton, de la Place og andre deslige Folk. Vore andre Physikere ville maaskee ikke forstaae den; men mine Tilhørere har jeg sat istand dertil. Udarbeidelsen af den chemiske Deel, hvoraf alt Meget er færdigt, vil falde mig lettere, men dog ikke være uden al Vanskelighed. I den egentlig dynamiske Deel vil det Interessanteste komme. Denne vil udgjøre et tredie Bind. Du seer altsaa, at jeg faaer skrevet en stor Bog. Du kan ikke troe, hvilken Glæde det foraarsager mig, ret at studere alle disse Ting tilbunds. Jeg seer her hele Verdens Anatomi og Physiologi. Men for ret at fatte denne i sin Heelhed og Storhed, maa man ofte tabe sig i et næsten rædsomt Detail. Hvor forfrisker det ikke da det indre Øie, at skue ind i Poesien. Denne Nydelse har jeg næsten altid, naar jeg kommer til Din Søster og min Broder. Ogsaa hos nogle andre Venner har jeg samme Glæde. Jeg læser vel ogsaa Poesi hjemme; men fuldkomment nyder jeg den kun i Selskab med Folk, som kunne nyde den med. Det er, som om Videnskaben forfriskede mig til Kunstens, Kunsten til Videnskabens Nydelse. — Mine Forelæsninger goae godt. Jeg har ved mit Privatissimum 70 Tilhørere. Kongen har bevilliget mig 400 Rd. aarlig, til derfor at leie et større Lokale. Jeg haaber, endnu inden Sommeren at kunne tiltræde det.

Fra Din Søster skal jeg hilse. Hun glæder sig over, at hun nu kan gaae en Tour rundt i Dine Digte og atter begynde forfra, som hos Göthe. Din Christiane lader Dig ligeledes hilse. Ikke mindre Din Fader og min Broder.

Jeg vilde nu slutte ; men saa falder det mig ind, at Du dog vel havde Lyst til at høre Noget om Dannebrogsoordenen. Den blev uddeelt Kongens Fødselsdag, med megen Pragt, paa s. 283 Rosenborg. 16 fik Kommandeurkorset, hvoriblandt Colbjørnsen, Malling, Balle, næsten alle vare udmærkede Mænd. Guldkorset fik over 100, hvoriblandt de Fleste vare Officerer, især Søofficerer, der ved en eller anden Affaire have udmærket sig. Af Digtere fik Thaarup det, af Professorer Treschow, 59 uggc, Abildgaard og den døvstumme Castberg. Thorvaldsen, A. Oehlenschläger, A. S. Ørsted fik det ikke. Af Læger have Callisen og Winsløv faaet det, hvorimod man Intet kan have at indvende.

Gud veed, om jeg tut for mindre vedkommende Ting har glemt større. Jeg troer det dog ikke. Skulde det være skeet, saa tilgiv

Din
H. C. Ørsted.